

Matematicko-fyzikálny časopis

K pätnástemu výročiu oslobodenia Československa

Matematicko-fyzikálny časopis, Vol. 10 (1960), No. 2, 65--67

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/126356>

Terms of use:

© Mathematical Institute of the Slovak Academy of Sciences, 1960

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

K PÄTNÁSTEMU VÝROČIU OSLOBODENIA ČESKOSLOVENSKA

Pätnáste výroèie oslobodenia Československa je príležitosťou, aby sme sa pozreli späť na vývoj udalostí v uplynulých 15 rokoch i dopredu na široké perspektívy, ktoré pred nami otvoril nástup k socializmu. Je dobré sa zamyslieť nad tým, ako sme vedeli prispieť k tomuto vývinu a ako sme vedeli prispôsobiť svoju prácu potrebám spoločnosti smerujúcej cez ľudovú demokraciu k socializmu a komunizmu.

Vývin fyzikálno-matematických vied na oslobodenom Slovensku má svoje osobitné črty. Politika vládnúcej triedy v predrnýchovskej republike, ktorá nepriala industrializácii Slovenska, mala neblahý vplyv na rozvoj vied na Slovensku, ktorý sa prejavil najmä v prírodných a technických vedách. Nemohlo nám preto hneď v prvých rokoch po oslobodení ísť o nejakú obnovu predvojnového stavu.

Búrliavý rozvoj Slovenska v ľudovodemokratickom Československu sa prejavil vo vede zakladaním nových vysokých škôl, rastom počtu pedagogických a vedeckých pracovníkov a nakoniec založením širokej siete vedeckých a výskumných ústavov. I vo fyzikálno-matematických vedách sú dávno za nami dni, keď sme v roku 1945 začínali s hŕstkou pracovníkov na vysokých školách.

Smer vývinu našej spoločnosti nás viedol predovšetkým k nevyhnutnému skoncovaniu so starým liberalistickým poňatím vysokoškolského štúdia. Toto úsilie bolo dovŕšené po Víťaznom februári 1948. Ak sa predtým vysokoškolská vŕchora v našich vedných odboroch koncentrovala na učiteľské smery, začala sa hneď po roku 1948 výuka a výchova odborných pracovníkov v jednotlivých vedných odboroch, a to: v matematike, fyzike, geofyzike, astronómii atď.

Bolo jasné, že budovanie socializmu si vyžiadá častejšiu, výdatnejšiu a hlbšiu pomoc od vedeckého výskumu, než tomu bolo v minulosti. Preto po zriadení Slovenskej akadémie vied a po čiastočnom kádrovom dobudovaní katedier vysokých škôl došlo k zriadeniu samostatných vedeckých pracovísk s vlastnými internými zamestnancami. Tento proces vo fyzikálno-matematických vedách sa ešte neskončil, naopak, je dnes iba vo svojich počiatočoch.

Ak v minulosti bola vedecká práca v týchto vedných odboroch v podstate vecou

osobnej iniciatívy jednotlivých pracovníkov, dnes je každý náš vedný odbor organizovaný vedou s jasným cieľom, koordinovaný v celoštátnom meradle, ktorý má svoje ťažkosti celkom iného druhu než volakedy.

Keď sa pozeráme späť, nemožeme si nepovšimnúť, že rýchly kvantitatívny rast počtu pracovníkov a pracovných príležitostí je sprevádzaný i podstatným rastom vedeckej činnosti. Tým nechceme povedať, že by sme s rýchlosťou doterajšieho vývinu boli celkom spokojní. Centrálné postavenie fyziky pri dnešnej priemyselnej revolúcii, rozvoj atómovej fyziky a jej využitie pre mierové účely, dôležitosť fyzikálneho výskumu pre rozvoj technických vied a ich aplikácií vŕtia nás k vypätiu a mobilizovaniu všetkých síl, ktoré sú schopné urýchliť rozvoj fyzikálnych vied u nás. Osobitné postavenie matematiky je dané tým, že matematika je základnou pomocnou vedou takmer všetkých prírodných a technických vied a že rastúce potreby týchto vied kladú a budú kladť na matematiku stále rozmanitejšie a do väčšej hĺbky idúce požiadavky. Nie nepodobná je situácia v ostatných príbuzných odboroch, ako v geofyzike alebo astronómii. Nedármu skvelé úspechy sovietskej vedy a techniky to jasne ukazujú.

Uznesenia strany a vlády o ďalšom rozvoji fyzikálno-matematických vied nie sú len vecou pomerne úzkej vrstvy špecialistov. Ide o to, aby sa moderné matematické a fyzikálne metódy uplatnili v čo najväčšej miere v najrozmanitejších prírodovedných, technických a ekonomických vedách. Ide teda o problém, ktorý sa vo svojich dôsledkoch dotýka mnoho tisíc inžinierov a prírodovedcov.

Všetky tieto úlohy sa môžu slovenským vedeckým pracovníkom úspešne dať iba v úzkej a harmonickej spolupráci s českými súdruhmi, tak ako to bolo i vždy doteraz. Podmienkou úspešného rozvoja je kontakt našich vedeckých pracovníkov s vedou svetovou, menovite s vedou sovietskou. Intenzívnejšie využívanie možností spolupráce so sovietskou vedou je pre nás zárukou úspešnej budúcnosti vo všetkých vedných odboroch, najmä však práve vo vedách fyzikálno-matematických.

Základné prírodné vedy, akými sú napr. fyzika a matematika, nemožno pestovať bez súčasného zhodnocovania ideologického dosahu ich výsledkov. V období pre-stavby našej spoločnosti stáva sa jednou z dôležitých ideologických otázok i problém zamerania jednotlivých vedných odborov. Týmto problémami sa musíme i naďalej trvale zaoberať.

Jednou z foriem našej práce na čo najširšej základni je činnosť našej Jednoty československých matematikov a fyzikov, ktorá onedlho osláví 100 rokov svojej existencie. Jednota sa stáva postupne opäť závažným metodicko-didaktickým a popularizačným strediskom v odbore fyzikálno-matematických vied a sústreďuje vedeckých pracovníkov, stredoškolských profesorov, študentov vysokých škôl a pracovníkov mnohých príbuzných odborov.

Tohto roku vstupuje náš Matematicko-fyzikálny časopis SAV do desiateho ročníka. Vychádzali sme zo skromných začiatkov. Naším prvým cieľom bolo rozšíriť publikačné možnosti v našej republike. Je výsledkom kolektívneho úsilia všetkých pracovníkov združených okolo nášho časopisu, že sa nám podarilo

vzbudil záujem o náš časopis v zahraničí a pristúpil tohto roku k publikovaniu prác v kongresových rečiach.

Záverom chceme vyzdvihnúť toto: Pri určovaní vývojovej línie fyzikálnych a matematických vied v budúcnosti treba prizeraf na dva momenty. Po prvé: rozrújať tie odbory, v ktorých sme na základe vývinu v minulosti dosiahli pozoruhodnú úroveň; po druhé: podporovať intenzívny rozvoj tých odborov, ktoré sú neryhnutné pre splnenie úloh, ktoré majú fyzikálno-matematické vedy v socialistickej spoločnosti a ktoré nie sú u nás dostatočne rozvinuté. Sme si vedomí toho, že nároky kladené na naše vedné odbory v štáte budujúcom socializmus sú nielen kvantitatívne omnoho väčšie, ale i kvalitatívne iné, než tomu bolo v minulosti. Na splnenie týchto nárokov dáva naša ľudovodemokratická republika také prostriedky, o ktorých sa nám v buržoáznej republike ani nesnívalo.